

***Toholammin kunnan
lukutaitostrategia
2026–2030***

Sivistys

Jokaisella oikeus lukutaitoon ja jatkuvaan oppimiseen

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oikeus monilukutaidon harjoitteluun, kehittämiseen ja oppimiseen kielestä, perhetaustasta, sukupuolesta, oppimisvaikeudesta, toimintarajoitteesta, varallisuudesta ja asuinpaikasta riippumatta

Hyvinvointi

Monimuotoinen kielellinen ja kulttuurinen ympäristö sekä vahva monilukutaito hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden rakentajana

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	3
1. Taustalla kansallinen lukutaitostrategia 2030	4
Mitä lukutaitostrategiassa tavoitellaan?.....	5
Monilukutaidosta	5
Mistä Toholammilla lähdettiin liikkeelle?	5
2. Lapset ja nuoret	6
2.1 Varhaiskasvatus	6
2.2 Esiopetus ja perusopetus	7
2.3 Lukiossa olevat nuoret	8
3. Aikuiset	9
4. Toholammin kunnan lukutaitostrategian tavoitteet ja toimenpiteet	10
4.1 Vahvistetaan lukutaitotyön rakenteita ja yhteistyötä	10
Toimenpiteet varhaiskasvatuksessa	10
Toimenpiteet perusopetuksessa ja lukiossa	11
Toimenpiteet kirjastossa	11
Toimenpiteet kunnassa	12
4.2 Vahvistetaan monilukutaito-osaamista	12
Toimenpiteet varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa sekä kirjastossa ...	12
4.3 Innostetaan lukemaan ja vahvistetaan lukutaitoa	13
Toimenpiteet varhaiskasvatuksessa	13
Toimenpiteet perusopetuksessa ja lukiossa	13
Toimenpiteet työikäisille ja senioreille	14
Toimenpiteet kirjastossa	14
5. Toholammin kunnan lukutaitostrategian seuranta	15

Toholammin kunnan lukutaitostrategia on hyväksytty sivistyslautakunnassa 10.3.2026 § 16.

Piirroskuvat: Herman Ojalan koulun 5. ja 6. luokan oppilaat

KIRJASTO • BIBLIOTEK • LIBRARY

1. Taustalla kansallinen lukutaitostrategia 2030

Kansallista lukutaitostrategiaa alettiin valmistella syksyllä 2020 eduskunnan sivistysvaliokunnan aloitteesta ja se julkaistiin vuonna 2021. Sekä lukutaitostrategian että sitä seuranneen lukutaito-ohjelman tavoitteena on tukea pitkäjänteisesti lukutaitotyön kehittämistä koko Suomessa.

Lukutaidon yhteyttä kasvatukseen, koulutukseen, tutkimukseen ja kulttuuriseen sivistyspohjaan ei voida kiistää, ja tämän lisäksi Suomessa monipuolinen lukutaito nähdään turvallisen yhteiskunnan, toimivan demokratian ja tasa-arvon perustana. Myös oikeutta monipuoliseen lukutaitoon ja sen vahvistamiseen pidetään kaikkien oikeutena. Tässä valossa lukutaidon eriytyminen ja erityisesti heikkojen lukijoiden määrän lisääntyminen viime vuosina aiheuttavat huolta, ja nyt koetaankin vahvasti, että konkreettisia keinoja kehityssuunnan muuttamiseksi tarvitaan.

Lukutaitotyötä voidaan pitää kaikkien yhteisenä asiana, ja lukutaitotoimijoita lapsuudesta aikuisuuteen onkin monia kuten neuvola, varhaiskasvatus, perusopetus, lukio ja ammatillinen koulutus, korkea asteen koulutus, taiteen perusopetus sekä vapaa sivistystyö. Myös kirjasto kulkee ihmisen vierellä koko elinkaaren ajan. Edellisten lisäksi yksilön lukutaidon kehittymiselle tärkeitä ovat myös mm. perhe, koulu- ja työkaverit sekä esimerkiksi harrastusyhteisöt.

Mitä lukutaitostrategiassa tavoitellaan?

1. Luodaan ja vahvistetaan lukutaitotyön rakenteita.
2. Vahvistetaan monilukutaito-osaamista.
3. Innostetaan lukemaan ja monipuolistetaan lukutaitoa.

Monilukutaidosta

Kansallisessa lukutaitostrategiassa lukutaitoa tarkastellaan **monilukutaito**-käsitteen kautta. Monilukutaidolla tarkoitetaan kykyä lukea, ymmärtää, tulkita sekä kirjoittaa ja tuottaa monimuotoisia tekstejä. Monilukutaito kattaakin perinteisen luku- ja kirjoitustaidon lisäksi esimerkiksi myös medialukutaidon, visuaalisen lukutaidon ja datalukutaidon. Se tarkoittaa kykyä toimia erilaisten tekstien kanssa tarkoituksenmukaisesti sekä kykyä arvioida muun muassa niiden luotettavuutta ja alkuperää.

Monilukutaito perustuu **laajaan tekstikäsitteeseen**, joka mukaan tekstit voivat olla paitsi kirjoitettuja myös puhuttua kieltä, ääntä, kuvia, graafisia elementtejä, videokuva ja liikettä. Monilukutaidon kehittymistä tukee muun muassa **kielitietoisuus**, jolla tarkoitetaan puolestaan ymmärrystä siitä, miten kielet ja eri ilmaisumuodot vaikuttavat tekstien merkitysten muodostumiseen. Yksinkertaisesti ilmaistuna kielitietoisuus tarkoittaa sitä, että esimerkiksi koulussa matematiikan opiskelu vaatii erilaista lukutaitoa kuin historian opiskelu.

Lähde: [Kansallinen lukutaitostrategia 2030: https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/kansallinen-lukutaitostrategia-2030](https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/kansallinen-lukutaitostrategia-2030)

Mistä Toholammilla lähdettiin liikkeelle?

Toholammin kunnan lukutaitostrategian hahmottuminen alkoi syksyllä 2024, kun kuntaan perustettiin moniammatillinen lukutaitotiimi (ohjausryhmä) kirjaston johtajan toimesta. Lukutaitotiimiin kuuluivat kirjaston johtajan lisäksi varhaiskasvatuksen opettaja, luokanopettaja sekä Herman Ojalan koulusta että Viitojan koululta, yläkoulun ja lukion äidinkielen ja kirjallisuuden opettajat, kirjaston informaatikko sekä sivistysjohtaja.

Lukutaitotiimi haki marraskuussa Opetushallituksen hankeavustusta kansallisen lukutaitostrategian toimeenpanon edistämiseen, ja myönteinen avustuspäätös tuli vuoden 2024 lopussa. Tämän valtionavustuksen turvin palkattiin Lukeva Lamppi -hankkeeseen osa-aikainen hanketyöntekijä, jonka yksi työtehtävä oli laatia Toholammin kunnan lukutaitostrategia yhdessä lukutaitotiimin kanssa.

2. Lapset ja nuoret

Toholammilla on tehty arvokasta lukutaitotyötä jo usean vuoden ajan. Tätä työtä ovat olleet tekemässä niin kirjasto kuin varhaiskasvatus sekä perusopetus että lukiokin. Lukutaitotyön näkökulmasta kunnassa on jo siis olemassa hyviä ja toimivia käytäntöjä. Niinpä tämän lukutaitostrategian ehdotetut toimenpiteet on varsin helppo yhdistää kunnassa jo olemassa oleviin rakenteisiin.

2.1 Varhaiskasvatus

Toholammilla varhaiskasvatusta annetaan Sateenkaaren päiväkodissa, Sykrylän ryhmäperhepäivähoitokodissa, perhepäivähoidossa sekä avoimessa päiväkodissa. Varhaiskasvatusta säätelevät muun muassa varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelma.

Toholammin kunnan varhaiskasvatussuunnitelma perustuu varhaiskasvatuslakiin sekä Opetushallituksen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Toholammin kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa **monilukutaidolla** tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja, ja siihen ajatellaan kuuluvan muun muassa kuvanlukutaito, numeerinen lukutaito sekä medialukutaito. Monilukutaitoon kuuluu myös lasten innostaminen tutkimaan ja tuottamaan viestejä erilaisissa ympäristöissä. Monilukutaidossa kehittyäkseen lapset tarvitsevat aikuisen mallin sekä rikkaan tekstiympäristön lisäksi myös sekä heidän itse tuottamaa että heille sopivaa kulttuuria.

Myös **kielitietoisuus** mainitaan varhaiskasvatussuunnitelmassa, ja tällä tarkoitetaan muun muassa lasten kielellisten lähtökohtien huomioimista ja lasten rohkaisemista käyttämään kieltä monipuolisesti. Erilaiset kielet, kulttuuritaustat ja kielelliset valmiudet nähdään varhaiskasvatussuunnitelmassa rikastuttavana asiana, ja kielet ja kulttuurit nivoutuvatkin luontevaksi osaksi varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatussuunnitelmassa tuodaan esille myös rikkaiden ja vaihtelevien tekstien merkitys ja korostetaan lastenkirjallisuuteen tutustumista monipuolisesti. Varhaiskasvatuksessa leikin

taustalla voi olla luettu kirja, ja kirjallisuutta käydään läpi myös draaman ja sanataiteen kautta. Myös sekä lapsille kerrottuja että heidän itse keksimiään tarinoita pidetään tärkeinä. Varhaiskasvatuksessa kiinnitetään huomiota myös lukitaitojen eli lukemista edeltävien taitojen kehittymiseen ja niitä kartoitetaan suunnitelman mukaan.

Myös kirjastolla on tärkeä rooli olla tukemassa varhaiskasvatusikäisten lasten kielellistä kehitystä sekä tarjota elämyksiä ja olla osaltaan ikkunana sanojen maailmaan. Säännölliset kirjastokäynnit tukevat lasten lukuinnostusta, ja näin kirjasto tulee myös tuetuksi. Perinteisten lainauskäyntien lisäksi Toholammilla varhaiskasvatuksen ryhmät voivat tilata kirjastosta kirjapaketteja ja lukuvinkkejä sekä osallistua satutuokioihin ja muihin kirjaston lapsille järjestämiin tilaisuuksiin. Lapset tutustuvat usein myös kirjastossa esillä oleviin näyttelyihin, ja heillä on mahdollisuus myös itse järjestää oma näyttely kirjastoon. Sateenkaaren päiväkodissa on kokeiltu myös eteiskirjastomallia. Kirjaston väki on myös osallistunut varhaiskasvatuksen kanssa yhteisiin tapahtumiin ja järjestänyt tapahtumaan esim. sadunlukupisteen.

2.2 Esiopetus ja perusopetus

Toholammin kunnassa on tällä hetkellä kolme alakoulua: kirkonkylällä Herman Ojalan koulu sekä Viitojan ja Sykäräisen kyläkoulut. Herman Ojalan koulun naapurista löytyy myös Toholammin yläkoulu ja lukio, joka on kunnan ainoa toisen asteen oppilaitos. Esiopetus toteutetaan Toholammilla osana perusopetusta.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) mainitaan **monilukutaito** yhtenä laaja-alaisen osaamisen alueena. Aikaisempien varhaiskasvatussuunnitelmassa esille tulleiden määritelmien lisäksi monilukutaito nähdään tässä keinona ymmärtää erilaisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentaa identiteettiä. Monilukutaidon ajatellaan myös tukevan kriittisen ajattelun ja oppimistaitojen kehittymistä, jolloin myös eettiset ja esteettiset kysymykset nousevat esille. Opetussuunnitelman perusteissa korostuu rikas tekstiympäristö sekä ajatus siitä, että monilukutaitoon liittyy kyky tunnistaa ja tuottaa arkikielen lisäksi eri tieteenalojen kieltä ja esitystapoja. Perusopetuksen opetussuunnitelmassa **kielitietoisuuskin** korostaa sitä, että jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä sekä käsitteistönsä ja opetuksessa edetään kohti käsitteellistä ajattelun kieltä. Jokaisen opettajan ajatellaan myös olevan paitsi opettamansa oppiaineen niin myös sen kielen opettaja.

Toholammin kirjasto tekee yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa luonnollisesti myös esikoulun kanssa, ja usein nämä koulupolun alussa olevat lapset ovatkin innokkaita kirjastossa kävijöitä. Koska kaikilla lapsilla ei ole kuitenkaan esikouluun tullessa vielä omaa kirjastokorttia, esiopetuksen opettajat huolehtivat, että kaikki sellaisen alkusyksystä saavat, ja tällä juhlallisella kirjastokorttikäynnillä lukuvuoden alussa annetaan esikoululaisille myös Toholammin kunnan lukulahja.

Toholammin kirjaston ja perusopetuksen vuosiluokkien 1–9 yhteistyö on kirjattu puolestaan [kirjastopolkuun](#), jonka tarkoituksena on taata jokaiselle perusopetuksen luokalle yksi kirjastokontakti lukuvuoden aikana. Tällaisia ovat esimerkiksi kirjavinkaukset ja kirjastosuunnistus. Nämä Kirjastopolun tapahtumat ovat ennalta suunniteltuja sekä aikataulutettuja, ja niitä tarjotaan tavallisten koululuokkien lainauskäyntien lisäksi. Muita kirjaston tarjoamia palveluita kouluille ovat mm. ennakkoon tilattavat kirjakakit, alakoulun lukudiplomi ja yläkoulun genrevinkit.

Perusopetuksessa lasten ja nuorten luku- ja kirjoitustaidon kehittyminen on yksi tärkeimmistä tavoitteista. Toholammin kunnassa tätä taitoa arvioidaan alakoulun aikana muun muassa Armi 1 - ja AKI-testeillä sekä Niilo Mäki Instituutin DigiLukiseulalla. Yläkoulussa oppilaat tekevät DigiLukiseulan puolestaan 7. luokalla sekä lukiolaiset 1. opiskeluvuotenaan. Jos tietoa lukutaidosta tarvitaan lisää, DigiLukiseulan jälkeen oppilas tekee tarvittaessa myös yksilötestit.

2.3 Lukiossa olevat nuoret

Kuten varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa, myös lukiossa opetusta ohjaa valtakunnallinen ja paikallinen suunnitelma: lukion opetussuunnitelman perusteet. Lukutaidosta puhuttaessa lukion opetussuunnitelman perusteissa korostuu myös ajatus siitä, että jokainen opettaja on paitsi oman oppiaineensa niin myös kyseessä olevan tiedonalan kielen opettaja. Opetussuunnitelman perusteissa mainitaankin tavoitteeksi useamman kerran oppiaineiden käsitteiden omaksuminen ja ymmärtäminen. Tarkasteltaessa **monilukutaitoa** lukiossa painottuu sen rooli tiedon tuottamisessa, tulokinnassa ja ratkaisujen etsimisessä. Myös monilukutaitoon liittyvä kriittisyys sekä sen yhteys kulttuuriin korostuvat. **Kielitietoisuuteen** liittyy puolestaan opiskelijan monikielinen osaaminen, jolla tarkoitetaan tieteenalojen kielten, äidinkielen ja sen murteiden ja eri rekistereiden sekä muiden kielten hallitsemista. Myös kieliyhteisöön sosiaalistumista sekä kielellisen ja kulttuurisen identiteetin kehittymistä pidetään tärkeänä. Kielellinen sekä kulttuurinen moninaisuus siis korostuvat lukion opetussuunnitelmassa.

Kirjasto kulkee tiiviisti myös lukiolaisten lukupolulla mukana. Lukiolaiset käyvät lainaamassa äidinkielen ja kirjallisuuden kursseilla luettavia kirjoja ja osallistuvat kirjastossa järjestettäviin monilukutaitoa kehittäviin tapahtumiin kuten pakopeleihin. He myös käyttävät kirjastoa opiskelutilana.

3. Aikuiset

Aikuisten parissa tehtävä lukutaitotyö on tärkeää, mutta siihen liittyvät haasteet on myös tärkeä tunnistaa. Kun lasten ja nuorten lukutaidon ja -innon kehittymistä ohjataan ja seurataan erilaisten varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmien avulla, aikuisilta puuttuvat tällaiset toimintaa ohjaavat asiakirjat. Oppivelvollisuuden täytyttyä ja ammattiin valmistuttua useimmilla lukuharrastus ja kirjastokäynnit jäävät oman innostuksen ja motivaation varaan. Aikuiset voivat olla myös lapsia ja nuoria heterogeenisempi ryhmä johtuen heidän elämäntilanteistaan, tavoitteistaan ja arvoistaan. Myös mahdolliset aikaisemmat lukemiseen liittyvät kielteiset kokemukset tai huomaamatta jääneet oppimisvaikeudet voivat vaikuttaa aikuisen lukemiseen ja kirjastosuhteeseen. Lukeminen voidaan kokea myös tarpeettoman paljon aikaa vieväksi harrastukseksi, tai ainakaan siihen käytettyä aikaa ei koeta hyödyllisenä. Myös aikuisten lukemisessa on huomattavissa polarisoitumista: vähän tai ei lainkaan lukevien määrä lisääntyy, ja paljon kirjallisuuden ja lukemisen parissa aikaansa käyttävät lukevat huomattavan paljon.

Aikuisten innostaminen lukemisen pariin jää siis pääosin kirjaston, vapaan sivistystyön, kolmannen sektorin ja harrastusryhmien harteille. Kirjastossa järjestetään mm. kirjailijavierailuja ja lukuhaasteita sekä huolehditaan, että aineisto on ajanmukainen ja erilaisia lukijoita kiinnostava. Myös lukemisesteiset ja vieraskieliset asiakkaat otetaan aineistohankinnoissa huomioon. Kansalaisopisto voi tarjota esim. lukupiiritoimintaa sekä mahdollisesti sanataidekasvatusta. Yhdistysten ja järjestöjen tapahtumissa käydään mm. kirjavinkkaamassa sekä kertomassa kirjaston tulevista tapahtumista. Paikallisille yhdistyksille ja järjestöille tarjotaan myös mahdollisuutta kokoontua kirjastossa ilmaiseksi.

Kuva: Juha Laitalainen

4. Toholammin kunnan lukutaitostrategian tavoitteet ja toimenpiteet

Toholammin kunnan lukutaitostrategian tavoitteet vuosille 2026–2030 perustuvat kansallisen lukutaitostrategian suuntaviivoihin eli lukutaitotyön rakenteiden ja yhteistyön luomiseen ja erityisesti niiden vahvistamiseen, monilukutaidon vahvistamiseen sekä lukemaan innostamiseen ja lukutaidon monipuolistamiseen. Näitä edellä mainittuja tavoitteita pyritään tarkastelemaan varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukion, aikuisten ja senioreiden, kirjaston sekä kunnan näkökulmasta.

4.1 Vahvistetaan lukutaitotyön rakenteita ja yhteistyötä

Toimenpiteet varhaiskasvatuksessa

- Sitoudutaan kansalliseen Lukeva varhaiskasvatus -ohjelmaan.
- Huolehditaan, että työntekijöillä on ajantasaista tietoa lukivalmiuksien/esilukutaidon tukemisesta ja lukemisen hyödyistä sekä tarvittaessa mahdollisuus hakeutua ko. koulutukseen.
- Kirjataan kirjaston ja varhaiskasvatuksen vuosittaiset yhteistyömuodot ja vastuuhenkilöt (yhteistyösuunnitelma) ja tarkistetaan suunnitelma keväisin esimerkiksi lukutaitotiimin koontumisen yhteydessä.
- Lasten kielenkehitystä seurataan ennalta sovituin menetelmin ja tutkimuksin.

Toimenpiteet perusopetuksessa ja lukiossa

- Sitoudutaan kansalliseen Lukeva koulu -ohjelmaan.
- Huolehditaan, että jokaisella esikoululaisella on oma kirjastokortti.
- Jokaisesta koulusta nimetään lukutaitotiimiin henkilö, joka vastaa muun muassa tiedottamisesta ja osallistuu kaksi kertaa lukuvuodessa lukutaitotiimin tapaamisiin.
- Koulun vuosisuunnitelmaan kirjataan kirjaston ja koulun yhteistyön peruseriaatteet sekä mahdolliset vuosittaiset painotukset.
- Tarkistetaan kirjaston ja perusopetuksen yhteistyön vuosikello (Kirjastopolku) keväisin ja otetaan se käyttöön syksyllä koulujen alkaessa.
- Opettajat huolehtivat vuosikelloon kirjattujen kirjavinkkausten sekä muiden kirjastokontaktien sopimisesta kirjaston kanssa suunnitelman mukaisesti.
- Huolehditaan erityisopetuksen vuosikellon mukaisista lukitestauksista ja koostetaan niistä vuosittain yhteenveto, josta saadaan tietoa lukutaidon tasosta ja mahdollisista tuen tarpeista.
- Jatketaan ja vahvistetaan lukevien esikuvien käyttöä (esim. lukiolaiset käyvät lukemassa varhaiskasvatuksessa).

Toimenpiteet kirjastossa

- Käydään läpi keväisin varhaiskasvatuksen ja kirjaston yhteistyösuunnitelma sekä koulun ja kirjaston yhteistyön vuosikello (Kirjastopolku) sekä tehdään näihin suunnitelmiin tarvittaessa muutoksia seuraavaa syksyä varten esimerkiksi lukutaitotiimin kokoontumisen yhteydessä.
- Lähetetään syksyllä ja keväällä lukutaitoon, lukemiseen ja kirjoihin liittyvää postia kouluihin ja koteihin esim. Wilman kautta.

- Suunnitellaan yhdistysten, järjestöjen ja seurojen kanssa, miten lukutaitotyötä voitaisiin tehdä parhaalla mahdollisella tavalla myös kolmannella sektorilla.
- Huomioidaan lukutaitotyössä myös eri kieliryhmät huolehtimalla mm. monikielisen aineiston saatavuudesta ja monikielisistä palveluista.

Toimenpiteet kunnassa

- Huomioidaan kirjaston tarjoamien palveluiden ja lukutaidon merkitys kunnan asiakirjoissa kuten Toholammin kunnan hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa.
- Kunnan päättäjät ja virkamiehet ovat mukana osaltaan lukutaidon kehittämisessä ja lukemiseen innostamisessa.
- Osoitetaan resursseja lukutaitoa edistävään työhön ja varmistetaan, että laadukkaat kirjastopalvelut ovat kaikenikäisten kuntalaisten saavutettavissa.

4.2 Vahvistetaan monilukutaito-osaamista

Toimenpiteet varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa sekä kirjastossa

- Lähtökohtaisesti kaikki opettajat ovat lukutaidon opettajia ja kielitietoisuus leikkaa läpi sekä varhaiskasvatuksen että koulun toiminnan.
- Huolehditaan, että varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa opettajilla on tarvittavaa monilukutaito-osaamista, koulutustarpeita kartoitetaan säännöllisesti ja aiheeseen liittyvää koulutusta järjestetään tarvittaessa.
- Huolehditaan, että kirjastossa on tarjolla monipuolista aineistoa ja työntekijöillä tarvittavaa monilukutaitoon liittyvää osaamista sekä koulutusta siihen tarvittaessa tarjolla (esim. Seinäjoen ERTE ja Porvoon AKE).

- Sekä kirjastossa että kouluissa tuodaan esille valtakunnallisia monilukutaitoon liittyviä teemapäiviä ja -viikkoja (esimerkiksi Uutisten viikko ja Mediataitoviikko tammi-helmikuussa, Aikakauslehtipäivä huhtikuussa sekä Peliviikko marraskuussa).
- Tarjotaan tukea ikäihmisten digilukutaidon kehittymiselle.
- Kirjastossa pyritään tarjoamaan monipuolisesti kulttuuritapahtumia, näyttelyitä yms.
- Tarjotaan mahdollisuuksien mukaan myös sanataiteeseen liittyviä tapahtumia.

4.3 Innostetaan lukemaan ja vahvistetaan lukutaitoa

Toimenpiteet varhaiskasvatuksessa

- Vanhempainilloissa vanhemmille annetaan tietoa lukemisen tärkeydestä sekä lukivalmiuksien tukemisen merkityksestä.
- Otetaan yhdessä lukeminen esille varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyvissä keskusteluissa (vasu) vuosittain.
- Kannustetaan perheitä lukemaan yhdessä.
- Huolehditaan, että lapsiryhmissä luetaan ja lorutellaan päivittäin ja lapsille on myös kirjoja tarjolla.
- Arvostetaan monikielisten lasten äidinkieltä, sillä ensikielen hallitseminen tukee myös muiden kielten oppimista.
- Lapsiryhmät käyvät säännölliset kirjastossa.
- Eteiskirjasto on toiminnassa jokaisella osastolla vähintään 2–3 kuukauden ajan vuodessa.

Toimenpiteet perusopetuksessa ja lukiossa

- Kunta antaa jokaiselle esikoululaiselle lukulahjan syksyisin.
- Jatketaan ja mahdollisesti laajennetaan lukumummi ja -vaari -toimintaa alakoulun puolella.
- Vanhempainilloissa vanhemmille annetaan tietoa lukemisen tärkeydestä ja sen lukuisista hyödyistä lapsen ja nuoren kehityksen kannalta.
- Otetaan lukemisen merkitys esille jokavuotisissa arviointikeskusteluissa/vanhempainvarsteissa.
- Huolehditaan, että kirjoja on koulussa näkyvillä ja oppilailla on ikätasoista sekä mielekästä luettavaa tarjolla.
- Mahdollistetaan säännölliset lukuhetket koulupäivän aikana ja järjestetään lukemiseen innostavia ympäristöjä esim. tyynyt, lukupesät ja -majat.
- Tehdään lukeminen näkyväksi luokissa ja käytävillä (oppilaiden omat kirjavinkit, lukumadot jne.).
- Kannustetaan lukudiplomin suorittamiseen.
- Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan valtakunnallisiin lukemiseen ja kirjoittamiseen liittyviin teemapäiviin ja -viikkoihin (esimerkiksi Sanataideviikko maaliskuussa, Lukuloma loka-kuussa sekä Lukuboot).

Toimenpiteet työikäisille ja senioreille

- Kokeillaan LukuLux-toimintamallia, jonka tarkoituksena on tukea erityisesti nuorten aikuis-ten lukutaitoa.
- Järjestetään kirjavinkkausta esimerkiksi seurakunnan, yhdistysten ja järjestöjen tapahtu-missa.
- Organisoidaan tarvittaessa MLL:n lukumummi ja -vaari -toimintaa.
- Tarjotaan ikääntyneille kirjaston kotipalvelua, jonka avulla asiakas saa hänelle sopivaa luet-tavaa kotiin sovituin väliajoin.
- Mahdollistetaan kirjaston henkilökunnan tai vapaaehtoisten lukijoiden toimesta lukuhetket vanhusten palvelukeskus Männistössä.

Toimenpiteet kirjastossa

- Neuvolaan annetaan poistettuja kuvakirjoja sekä tietoa lukemisen merkityksestä ja kirjaston tulevasta toiminnasta.
- Jatketaan satutuokioiden pitämistä kirjastossa.
- Mahdollistetaan lukukoiran säännölliset vierailut kirjastossa.
- Järjestetään eri-ikäisille ja -tasoisille lukijoille lukuhaasteita, -kilpailuja yms.
- Aineistohankinnoissa otetaan huomioon myös lukemisesteiset ja monikieliset asiakkaat (esim. Savutettavuuskirjasto Celia, selkokirjat ja Monikielisen kirjaston palvelut).
- Huolehditaan, että asiakkaiden saatavilla on lukukalvoja, -viivaimia ym. lukemisen apuväli-neitä.
- Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan erilaisiin kirjaston ulkopuolisiin tapahtumiin, joissa kerrotaan kirjaston tarjoamista palveluista ja tapahtumista.
- Tarjotaan lukuohjausta sitä haluaville asiakkaille.
- Järjestetään kirjailijavierailuja sekä muita lukemaan innostavia tapahtumia.
- Pyritään samaan myös työpaikkoja ja yrityksiä mukaan lukutaitotöihin.

5. Toholammin kunnan lukutaitostrategian seuranta

Lukutaitotiimi (ohjausryhmä) kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa (elo-syyskuussa ja huhti-toukokuussa) arvioimaan lukutaitostrategian ja sen toimenpiteiden toteutumista ja riittävyyttä sekä pohtimaan mahdollisia muutoksia ja painotuksia sekä esim. koulutustarpeita. Lukutaitotiimiin ja muitakin lukutaitoverkostoon kuuluvia rohkaistaan löytämään myös uusia ja tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä, jotta tulevaisuudessakin lukutaitotyö olisi suunnitelmallista ja tehokasta. Lukutaitostrategian toteutumisesta raportoidaan sivistyslautakunnalle vuoden päästä strategian käyttöönotosta. Lukutaitotiimiin voidaan tarvittaessa pyytää mukaan myös sekä oppilasedustaja että vanhempainyhdistyksen edustaja.

Lukutaitostrategian etenemistä seurataan muun muassa tarkastelemalla kirjaston tilastoista lainausmääriä ja kirjastokäyntejä sekä kirjaston järjestämiin tilaisuuksiin osallistuneiden määrää. Myös perusopetuksen ja lukion oppilaiden luku- ja kirjoitustaitoa kartoittavien testien tuloksia ja niiden suuntaa seurataan yleisellä tasolla. Vuosittain tehtävän Niilo Mäki Instituutin lukutaitotyön tilannetta kartoittavan kyselyn tai vastaavan avulla pyritään puolestaan tuomaan esille mahdollisia lukutaitotyön kehittämisen kohteita varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksessa. Työikäisille kuntalaisille voidaan tehdä oma kysely, jossa kartoitetaan tyytyväisyyttä ja mahdollisia toiveita kirjastopalveluita ja lukutaitotyötä kohtaan.